

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Po zakonu z dne 5. marca 1869 št. 27 drž. zak. je železniška uprava tudi za posledice nezgode v železničnem prometu odgovorna, ako so nastopile v nujni, neposredni zvezi z nezgodo. Pri izmeri bolestnine je upoštevati tudi starost poškodovane osebe (§§ 1295, 1311 o. d. z.).

Tožnica Marija O. je zahtevala od železniškega erarja s tožbo plačilo bolestnine 3000 K, ker se je bila opekla o priliki požara hiše, katerega so zanetile iskre, izletele iz lokomotive mimo vozečega vlaka. Tožba je bila vložena pri deželnem, kakor trgovskem sodišču v Celovcu. Le-to je ugovoru nepristojnosti trgovskega sodišča ugodilo in na to kakor civilno sodišče tožbo v polnem obsegu zavrnilo iz nastopnih razlogov:

Pristojnost trgovskega sodišča bi bila tu le tedaj, ako bi se bila poškodba tožnice prigodila v prometu avstrijske železnice. Ta pogoj ni izpolnjen. Akopram ni dvoma, da se je požar hiše tožničinega sina prigodil v prometu železnice, ker so požar zanetile iskre, izšle iz vlakove lokomotive, je vendar že na podstavi tožničnih trditev na vsak način zanikati, da bi bil ta prigodek v prometu tudi vzrok zatrjevane telesne poškodbe.

Že iz njenih povedeb je jasno, da telesna poškodba ni nastala vsled leta isker, ampak da je bila le posledica njenega obnašanja med požarom. Neposredne vzročene zveze med dobljeno poškodbo in med opetovano omenjenim prigodkom v prometu torej ni. Ugovoru stvarne nepristojnosti trgovskega senata je bilo vsled tega ugoditi.

Kar se tiče odločbe v stvari sami, treba upoštevati, da zavisi obveznost erarja v plačilo odškodnine za tožnično poškodbo od dokaza, da erar zadene pri tem, ker je poškodba nastala, kaka krivda. Ker pač, kakor gori povedano, poškodba ni nastala po dogodku v prometu, onda tudi pravna domneva §-a 1 zak. od 5. marca 1869 št. 27 drž. zak. tu ne pride v poštev.

Da je tožnica dobila boleče opekline, opisane po zdravniku drju. K., med požarom vsled ognjenega zublja, smatrati je ob pravilni presoji izpovedeb imenovanega zdravnika, dalje prič (imena) brez ugovora za istinito. Tajiti se tudi ne da, da zadene krivda, da je požar nastal, ki je povzročil tožnici opekline, železnično upravo, zato, ker ni poskrbela za takošne odredbe, ki bi utegnile zabraniti zanetitev požara pri hiši, blizu proge stoječi vsled isker, ki lete iz lokomotive.

Navzlic temu ni najti krivde železničnega erarja, da je nastala poškodba. Na podstavi izpovedbe tožnice same in docela verodostojnih prič (imena) je smatrati za dokazano, da je tožnica potem, ko je že po izbruhu požara iz hiše odišla bila in ko je bila streha hiše že v polnem ognju, vnovič v hišo tekla — čeprav s hvalevrednim namenom, da bi gasila — in da je opekline dobila, medtem ko jo je Jožef Kr. siloma iz hiše na prosto tiral. Za tako aktivno postopanje tožnice pa železnična uprava ne more biti odgovorna, saj da bi kaj takega preprečila, ni mogla ničesar ukreniti. Ker torej tožnica ni bila poškodovana, ko je bila še v zažgani hiši, ampak ker se je o času, ko je bila nevarnost že tu, vnovič v hišo vrnila, zato ni vzročne zveze med krivdo železnice in nastalo poškodbo. Le-ta se je marveč pripetila naravnost vsled postopanja tožnice same. Tožbo je bilo torej povsem zavrniti.

Tožnica je vložila priziv in c. kr. višje deželno sodišče v Gradcu je razsodilo: Prizivu se ugaja, prvosodna sodba spreminja tako, da je toženi železniški erar dolžan plačati tožnici 500 K s 5% od 16. februarja 1909, nadalje vse stroške prve in druge stopinje. Višji zahtevek v znesku 2500 K se je zavrnil.

. Razlogi.

— — — — — Kar se tiče dokazne ocene, smatra prizivno sodišče, da so od tožnice uveljavljeni pomisleki upravičeni. Ako pa navzlic temu ni pripustilo predlagane ponovitve zaslišanja prič, storilo ni to radi tega, ker po vsebini protokoli-ranih izpovedeb ni pričakovati pozitivnega uspeha, da bi se moglo ustanoviti, v katerem momentu in pod kakimi razmerami je tožnica dobila poškodbe; pa tudi sicer bi bila ponovitev dokazov brez pomena, ker bi se tudi ob položaju, kakor ga ugotavlja

prvo sodišče, moralo prav tako smatrati, da je tožničina zahteva pravoveljavna, kakor bi bilo temu tako, tudi ako bi ponovitev dokazov negativno se izkazala.

Prvo sodišče smatra, da železnična uprava ni odgovorna, ker tožnica poškodb ni dobila, ko je bila v zažgani hiši, ampak ker se je vrnila vnovič v hišo tačas, ko je bilo to že z nevarnostjo zanjo zvezano; iz tega razloga izključuje vsako vzročno zvezo med krivdo železnične uprave in zadobljeno poškodbo.

O tem, da bi ne bilo prav nobene vzročne zveze, že radi tega ne more biti govora, ker bi poškodba niti ne nastopila, da ni železnična uprava povzročila požara; ta požar je torej na vsak način člen v vrsti tistih dogodkov, ki so dovedli do nezgode; in potemtakem ostane tudi tedaj, ako je dala tožnica s svojim postopanjem drugi povod k nezgodi, še vedno vsaj sokrivda železnične uprave. — Pa ne glede na vse to niti ni najti subjektivne krivde tožničine, tudi če je tako postopala, kakor je prvo sodišče ugotovilo; samo objektivna krivda pa odškodninske obveznosti železnične uprave nikakor ne izključuje.

Ni ugotovljeno, ali so bile razmere tedaj, ko je tožnica šla na potok po vode in skozi sprednja vrata nazaj v hišo, tako opasne, da je moči že ta vstop v hišo sam zase smatrati za tako dejanje, ki je zakrivilo nezgodo; ali tudi ako bi temu bilo tako, je vendar notorno, človeški naravi primerno dejstvo, da ob takih elementarnih prigodkih celo normalni, popolnoma zdravi ljudje pod vplivom prestrašenosti in zbežanosti nehote kaj nepredvidnega store in vsled tega v nevarnost pridejo, kateri bi se ob primernem preudarku in nemoteni rabi pameti izognili bili. Z ozirom na to je pač smatrati — ne da bi se šele zaslišavala zvedenca — da je bilo ob sebi nezmiselno postopanje tožnice, ki je šla na bližnji potok po vode, menda da bi pomagala požar gasiti, storjeno brez njene prave volje, da je bilo dejanje započeto v silni razburjenosti radi požara, da se pa znači baš tako za posledico požara, kakor da bi vsled strahu otrpnila in ne mogla iz hiše. Pri njej pa pride še to v poštev, da je 86 let stara in na pol gluha, da je torej požar zaznala šele, ko se je dokaj razprostrl, in da se je baš vsled tega še bolj razburila. — Ako se je torej tožnica, kakor misli prvo sodišče, ponesrečila šele vsled svojega postopanja, onda so njene poškodbe še vedno

take prave posledice požara, zanetenega po iskrach lokomotive, kojim se sama ni mogla ubraniti, za katere je torej železnična uprava odgovorna.

Toženi erar mora vsled tega po §-u 1325 o. d. z. tožnici plačati bolestinno, razmeram primerno. Pri izmeri je prizivno sodišče upoštevalo notorno, sicer tudi po zdravniku drju. K. potrjeno dejstvo, da je prestala tožnica začetkoma vsekakor hude bolečine, da pa so vendar kmalu postale znosnejše, ker niti ni bilo treba zdravniške pomoči. Poleg tega pa se je še upoštevalo, da naj bolestinna pomeni poškodovanki osebno zadoščenje za prestane bolečine, da pa ji znesek 500 K spričo njene visoke starosti in njenih razmer še vedno nudi toliko materialnih ugodnosti za življenje, da ga je smatrati primerno odškodnino za prestane bolečine. Ta znesek se je torej, in sicer z ozirom na §-a 1333, 1334 o. d. z. s 5% zamudnimi obrestmi od dne vročbe tožbe prisodil, višji zahtevek pa zavrnil.

Zoper to sodbo sta vložili obe stranki revizijo, pa v r h o v n o sodišče ni z odločbo dne 1. februarja 1910 Rv VI 9/10 niti eni niti drugi ugodilo.

Razlogi.

— — — — Razlika med obema sodbama spodnjih instanc je edino le glede vprašanja, ali je tožnica svoje nezgode sama kriva ali ne. Sodba prvega sodišča vidi lastno krivdo tožnice v tem, da se je že, ko je bila izven hiše in ko je hiša bila že v ognju, vnovič vanjo vrnila in pri tem opeklino dobila; druga sodba pa misli, da tega dejanja tožnici ni prištevati, ker svojih čutov spričo alteracije presodnosti, nastale vsled požara, ni imela v oblasti.

Revizija toženega erarja izpodbija prizivno razsodbo po §-u 503 št. 4 c. pr. r., češ, pravno pomotno je, da je podana vzročna zveza med požarom in med poškodbo, dasi je bila kavalnost po vmesnem postopanju tožnice pretrgana. Ali ta revizija prezre, da prizivna instanca tega tožničinega vmesnega dejanja nikakor ni v nemar pustila, da mu marveč odreka odločilen vpliv glede odškodninske obveznosti toženčeve, ker ga postavlja docela v isto vrsto kakor brez volje storjena dejanja. Temu nazoru pa je pritrđiti, kajti kakor hitro je ugotovljeno — in v tem oziru se sodba ne izpodbija — da je tožnica bila umsko

zmedena in da je bilo to stanje posledica požara, onda ni pravno pomotno, ako se smatra, da je vmesno delovanje tožnično pravno nerelevantno. Lastna krivda ima za predpogoj neopravičljivo zadržanje, to pa je po ugotovitvah prizivne instance izključeno, ako je vmesni vzrok nastal vsled prvotne krivde, ako je, kakor prizivna instanca smatra, umska zmedenost nastopila vsled strahu ob požaru. Tožnično ravnanje, namreč vnovičen vstop v gorečo hišo, je šteti za naključje in za to je po §-u 1311 o. d. z. toženi erar odgovoren, ker je naključje nastopilo vsled požara, nastalega po njegovi krivdi . . .

Pa tudi revizija tožnice, ki se takisto na t. 4 §-a 503 c. pr. r. sklicuje, ni upravičena. Prizivno sodišče je izreklo, da je odškodninski zahtevek po pravnem temelju upravičen, torej tožnica v tem oziru nima pravice pritožbe, četudi je nazora, da razlogi sodbe niso po zakonu. Le glede zneska bolestinne sme sodbo izpodbijati, v tem oziru pa njena pritožba ni utemeljena; kajti prisojeni znesek je glede na kakovost poškodb in na čas zdravljenja več kakor primeren. *Dr. M. D.*

b) Odgovornost moža za dejanja žene gospodinje. (§-a 863, 1016 o. d. z.)

Pri okrajnem sodišču v Kamniku je vložil H., zastopan po odvetniku, proti D. tožbo zaradi motenja posesti C 33/9-1. Dejanski stan je bil ta-le:

Tožnik H. je imel iz potoka Šum, ki teče iz hribov po solnčni strani skozi Srednjo vas, že 12 let napeljano vodo po ceveh na svojem svetu za domačo rabo in ni branil nikomur pri iztoku vodovoda vodo zajemati. Nasprotno je dovolil tožencu D. in še drugemu sosеду E., iz njegove cevi napeljati vodo do svoje hiše. Dne 1. februarja 1909. je bil prekopan jez, ki je služil tožnikovemu vodovodu, tako, da je voda v potoku Šum tekla naprej in je nič več ni prišlo v tožnikov vodovod. Tožnik je trdil, da je toženec prekopal predmetni jez in ga s tem motil v dejanski posesti njegovega vodovoda. Toženec je ugovarjal, da tega ni storil on, temveč njegova žena brez njegove vednosti. Po tožnikovih pričah ni bilo moči dognati, da je toženec jez prekopal. Nasprotno je njegova žena izpovedala, da je ona dne

31. januarja 1909. zvečer dvakrat prekopala jez, da ga torej toženec D. ni prekopal, da ji tega tudi ni naročil in ne naknadno odobril, temveč je bil nasprotno zelo hud nanjo, ko je o tem izvedel. Prekopala pa je jez zaradi tega, ker je rabila vodo za domačo živino, a bi je drugače sploh ne dobila, ker je bila toženčeva vodovodna cev zamrznjena.

Okrajno sodišče je tožbeni zahtevek zavrnilo iz tehle razlogov:

Ker nobena zaslišanih prič ni potrdila, da je res toženec motil tožnika v dejanski posesti njegovega, od potoka Šum do njegove hiše napeljanega vodovoda s tem, da bi bil temu vodovodu služeči jez dne 1. februarja 1909 ali katerokrat prekopal, — ker dalje ni dognano, da je toženec naročil jez prekopati ali pa da je pozneje prekop odobril, ampak je po izpovedbi priče Marije D. nasprotno bil hud radi prekopa jeza, in ker je končno toženec imenoval motilca posesti, — bilo je tožbeni zahtevek proti tožencu zavrniti, ker bi se bila morala tožba vložiti proti motilcu posesti, Mariji D.

Tožnikovemu rekurzu je dež. sodišče v Ljubljani ugodilo in v zmislu tožbenega zahtevka spoznalo.

Razlogi.

Nazoru prvega sodnika, da toženca ni moči storiti odgovornega za dejanje njegove žene Marije D., s katerim je bil tožnik moten v priznani zadnji dejanski posesti vodovoda in da je tedaj tožnik osebo toženca zgrešil, ni pritrditi.

Po pričevanju Janeza E. je imeti namreč dokazano, da se je toženec popoldne 31. januarja 1909 tej priči izrazil, da po tožnikovih ceveh ne bo več tekla voda, da je bil pri okrajnem glavarstvu v Kamniku in tam izvedel, da po teh ceveh ne sme več teči voda; — ta priča je tudi potrdil, da se je jez, ki vodovodu služi, v času od 30. januarja 1909 do 1. februarja 1909 prekopal petkrat. Toženec je torej že naprej odobral vsako tako dejanje, katero bi zamoglo preprečiti, da bi voda po tožnikovih ceveh več ne tekla. Že radi tega bi bilo toženca smatrati odgovornim za dejanje svoje žene Marije D., katera je, kar sama pričuje, v resnici povzročila, da se voda potem, ko je prekopala jez, ni več odtakala v tožnikove cevi, marveč tekla naprej po potoku Šum.

Marija D. je sicer pričala, da ji njen mož kaj takega storiti ni naročil in da tega tudi ni odobral, marveč bil je še hud, ko je izvedel o njenem dejanju. A to ga nikakor ne more odvezati od odgovornosti za dejanje, storjeno po njegovi ženi. Kaj takega bi se moglo zanicati le tedaj, ako bi toženec svojo nezadovoljnost kazal ne le z besedami, marveč tudi z dejanjem. Tega pa nikakor ni storil. Svojo nezadovoljnost bi bil moral kakor rodbinski poglavar pokazati vsekakor tudi s tem, da bi bil takoj skrbel, da se jez postavi v prejšnji stan. Tega pa ni storil in je pri razpravi dne 19. februarja 1909 priznal, da gre še vsa voda po potoku naprej in je ne pride nič v tožnikov vodovod, katerega posest je tožnik do zadnjega časa dejansko užival. S tem pa je vsekakor tudi pokazal, da je dejanje svoje žene, kakor tudi odgovornost zanje vzel nase in isto tudi izkoriščal v svrhu svojega domačega gospodarstva. Prezreti pa tudi ni, da se more tožnik uspešno držati le toženca, ki naj ukrene kakor rodbinski poglavar vse potrebno, da se tožnikova posest v prihodnje ne bo več motila in da se jez postavi v prejšnji stan.

Ne glede na vse to je pa še naslednje uvaževati. Priče Marija B., Alojzija E. star. in ml. so potrdile, da so videle 30. januarja ali 1. februarja 1909 okoli 9. zvečer moškega, ki je šel proti jezu, in takrat tudi slišale dva udarca. Priča Neža H. je pa potrdila, da je toženec, ko ga je sumničil Janez E., da je on prekopal jez, sprva tajil, potem pa rekel: »Bil sem tam gor.« Priča Janez E. spričuje, da je njegova žena rekla tožencu, da je bil pri jezu, da je pa toženec na to molčal; to more vsekakor podpirati izpovedbo Neže H., ker sicer bi toženec nasproti ženi Janeza E. na njeno očitiranje ugovarjal, da ni bil pri jezu.

Ako je bil toženec torej sam na kraju motene posesti in se dejanju prekopavanja jezu ni protivil, mora se pač tudi sklopiti, da je to odobral in dejanje, moteče posest tožnikovo, prevzel nase.

Toženec je v svojem revizijskem rekurzu poudarjal predvsem pomanjkljivost postopanja, ker mu prvi sodnik ni dal potrebnega pravnega pouka, da bi se mogel sam dovolj braniti proti tožbi in zahtevati protokoliranje vseh svojih ugovorov proti

tožbi, katere je pač prvi sodnik poznal, ne pa zapisal. Ti nadaljni ugovori so bili »praecarium«, nezakonitost vodne zgradbe, stiska radi pomanjkanja vode, dovoljenje soupravičenca, ukaz ženi, naj jez takoj popravi.

Vrhovno sodišče pa je dne 15. junija 1909 R VI 165/9 zavrnilo revizijski rekurz iz teh-le razlogov:

V kolikor se oponaša v revizijskem rekurzu pomanjkljivost postopanja, ker se za razsojo stvari merodajni ugovori toženca niso zapisali, zadostuje sklicevanje na § 215 c. pr. r., glasom katerega daje razpravni zapisnik o teku in vsebini razprave popoln dokaz. Kar se tiče pravne presoje stvari, se očita sklepu rekurznega sodišča zmeta, češ da ni moči smatrati toženca za to odgovornim, če je bil po njegovi ženi, v njegovi odsotnosti in proti njegovi volji poškodovan jez, kajti o kakem prednjem odobravanju tega dejanja ni govora, ker je toženec Janezu E. samo to ponovil, kar je izvedel pri okrajnem glavarstvu.

S tem pa revizija ne zadeva bistva rekurznosodnega sklepa, čegar težišče glede izreka o odgovornosti toženca za motenje posesti po njegovi ženi je to, da bi bil toženec kakor glavar družine lahko pokazal svojo voljo v dejanjih, če v resnici ni odobral motenja posesti, da pa je on stanje, povzročeno po motenju, pustil neizpremenjeno ter je še izkoriščal v prid svojega gospodarstva. Ker temu nazoru z ozirom na §-a 863 in 1016 o. d. z. ni moči odrekati zakonitosti, bilo je zavrniti revizijski rekurz.

Ž.

c) Vsebina tožbenega zahtevka pri izločitveni tožbi po §-u 37 izvrš. reda. „Res iudicata“ glede tozadevnega lastninskega vprašanja (§-a 405, 411 c. pr. r.).

Zahtevajoča upnika I. K. & dr. in A. S. sta zarubila za svoji izvršljivi terjatvi premičnine zavezanca J. M., zlasti pod tek. št. 56, 58—66, 68—71, 74 in 77, rubežnega zapisnika; tudi se je že odredila prodaja teh premičnin.

Proti izvršbi je ugovarjala zavezančeva žena M. M. trdeč, da so vse zarubljene premičnine njena last, ker jih je kupila s svojim denarjem in zase in ker jih je imela samo spravljene pri zavezancu, in zahtevala sodbo, da sta toženca dolžna pri-

poznati njeno lastnino na zarubljenih premičninah, in da se izvršba na te predmete izreka za nedopustno.

Toženca sta na sporni razpravi ugovarjala nedopustnost pravde, ker je v neki prejšnji izvršbi istih zaht. upnikov zoper istega zavezanca tožba iste tožnice — na priznanje lastnine, na nedopustnost in ustavitev izvršbe zaradi istih premičnin — bila zavrtnjena z zamudno sodbo.

Okrajno sodišče v L. je izdalo sklep: Ugovor pravomočne razsoje se zavrača in je vsak toženec dolžan plačati tožničine stroške v 14. dneh proti izvršbi.

Razlogi.

S sklepom dež. sodišča v Ljubljani z dne 27. maja 1908 Cg I 136/8-4 se je dovolila firmi I. K. & dr. za izterjanje njene izvršljive terjatve iz rabsodbe 7. maja 1908 v znesku 200 K s pripadki izvršba z rubežem premičnin zavezanca J. M.

Rubež se je opravil dne 2. junija 1908 in sicer z zaznambo v rubežnem zapisniku z dne 2. julija 1907 E 1692/7-2 (prav v nadaljevanju k zapisniku E 477/7-2) in na nadaljevanjih. Tako so bile med drugim zarubljene tudi premičnine tekoče št. 56, 58—66, 68—71, 74 in 77.

S sklepom okraj. sodišča v Ljubljani z dne 7. junija 1908 E 1439/8 se je dovolila zahtev. upniku A. S. v izterjanje izvršljive terjatve iz rabsodbe 16. maja 1908 C III 190/8-3 zoper istega zavezanca J. M. tudi izvršba z rubežem njegovih premičnin in so se dne 12. junija 1908 zarubile iste premičnine.

V obeh izvršbah se je potem določila prodaja na 23. junija 1908. Tega dne pa je vložila zavezančeva žena M. M. zoper oba navedena zahtev. upnika izločitveno tožbo C V 12/8-1. Tožbeni zahtev se je glasil tako, da sta toženca dolžna:

- a) pripoznati tožničino lastninsko pravico glede premičnin, zarubljenih v rubežnem zapisniku z dne 2. julija 1907 E 1692/7-2;
- b) izvršba se izreče za nedopustno, in toženca obsodita na povrnitev stroškov.

Ker tožnica k ustni sporni razpravi ni prišla, izrekla se je zamudna sodba z dne 8. julija 1908 C V 12/8-3, s katero se je tožbeni zahtev zavrnil.

Ta sodba je postala pravomočna.

Prvonačrtani izvršbi pa sta se potem vsled popolnega plačila izvršljivih terjatev s sklepoma z dne 17. septembra 1908 E 1351/8-10 in 17. septembra 1908 E 1439/8-5 ustavili. —

Pozneje pa se je z (novim) sklepom deželnega sodišča v Ljubljani z dne 11. decembra 1908 Cg I 265/8-4 firmi I. K. & dr. v izterjanje izvršljive terjatve zoper zavezanca J. M. iz rzsodbe 17. septembra 1908 Cg I 265/8-3 v znesku 500 K s pripadki dovolila (nova) izvršba z rubežem premičnin, ki se je potem pri okrajnem sodišču v Ljubljani opravila dne 18. decembra 1908. Zarubile so se med drugim tudi vse predmetne premičnine in sicer istočasno tudi za izvršljivo terjatev zaht. upnika A. S. zoper istega zavezanca J. M. iz rzsodbe 19. septembra 1908 C III 357/8-3 v znesku 108 K 74 h s prip. vsled izvršilnega dovolila okr. sodišča v L. z dne 12. decembra 1908 E 3424/8-1. Prodajni narok se je razpisal v obeh izvršbah na 15. januarja 1909, tega dne pa je vložila tožnica M. M. proti obema zaht. upnikoma izločitveno tožbo, katere zahtevek se glasi, da sta toženca dolžna:

a) pripoznati lastninsko pravico tožnice na predmetih, v rubežnem zapisniku z dne 2. julija 1907 E 477/7-2 popisanih in zarubljenih,

b) izvršba na te predmete se izreka za nedopustno.

Oba toženca sta uveljavljala glede na sodbo z dne 8. julija 1908 št. C V 12/8-3 ugovor pravomočne razsoje, a ta je neutemeljen, če se uvažujejo nastopna dejstva.

Po §-u 411 c. pr. r. so sodbe deležne pravomočnosti samo toliko, kolikor se je rzsodilo v sodbi a) o kakem v tožbi ali v protitožbi uveljavljanem zahtevku, b) ali o kakem razmerju, ki je tekom pravde postalo sporno, c) ali glede katerega se je v zmislu §-ov 236 in 259 c. pr. r. zahtevala ugotovitev njegovega obstoja ali neobstoja.

Materijalna pravomočnost obsega torej samo razsojo o uveljavljanem in ugotavljanem zahtevku, nikakor pa ne obsega tudi predpogojev tega zahtevka ali predvprašanja, če se ni staval posebni tožadevni ugotovitveni predlog.

Tožba C V 12/8 je bila prav tako, kakor pričujoča, uporna tožba v zmislu §-a 37 izvrš. r. Smoter take tožbe pa je razveljavljenje izvršbe, kolikor se je ž njo kršila tožnikova

pravica. Zahtevek se naj torej glasi: Izvršba na premoženje, predmete tožnikove se izreka za nedopustno.

Po §-u 405 c. pr. r. spada torej v izrek sodbe samo razsoja o nedopustnosti izvršbe. Če se vsprejme v izrek sodbe tudi razsoja o lastninski pravici, s katero utemeljuje tožnik svoj tožbeni zahtevek, tedaj ta del sodbe ne doseže pravomočnosti.

Četudi bi se bila tožnici s sodbo z dne 8. julija 1908 C V 12/8-3 lastnina na zadevnih predmetih odrekla, tedaj to vendar nima veljave za pričujočo uporno tožbo, ker je pravomočnosti deležna samo razsoja o nedopustnosti izvršbe, v tem oziru pa ni objektivne istotnosti zahtevka, ker je tam šlo za druge, že ugasle terjatve. Bilo je torej ugovor pravomočne razsoje zavrni.

V svojem rekurzu sta se pozivala toženca na podrobne izvedbe o vprašanju sodbene pravomočnosti pri Ungerju (Privatrecht II, § 132) in pri Pfaff-Krainzu (I. § 160) ter naglašala zlasti, *a)* da sta v obeh zadevah tožbena zahtevka doslovno enaka; *b)* da nastopajo v obeh tožbah iste osebe, tožnica in oba toženca; *c)* da so se v obojnih izvršbah zarubili isti predmeti; in *d)* da se izločujejo isti predmeti z istim pravnim naslovom (z lastnino, pridobljeno po kupni pogodbi). Ugotovitveni predlog o tožničini lastnini je stavljen že v tožbenem zahtevku in razsoja o domnevnem predvprašanju je vsprejeta že v izrek sodbe; merodajno je samo to, kaj je bilo za izrek sodbe predlagano, ne pa, kaj bi se smelo predlagati. Objektivna istotnost zahtevka se kaže v istotnosti njegovega predmeta, in je torej dana, če se ista pravica, ki je bila že zavrtnjena, znova ugotavlja, če torej gre v obeh pravnih zahtevkih za isto pravno razmerje (o. 26. junija 1900 št. 9032 Nowak št. 269 in Gl. U. (novi) št. 1069).

Na rekurz toženčev je izdalo c. kr. deželno sodišče v Ljubljani dne 6. marca 1909 R III 52/9 ta-le sklep:

Rekurzu se deloma ugaja in izpodbijani sklep tako predrugači, da se ugovoru pravomočne razsoje o lastninski pravici na zarubljenih predmetih ugaja, in se v tem oziru tožba zavrača; nasproti pa se izpodbijani sklep glede ugovora pravomočne razsoje o dopustnosti izvršbe potrjuje. Tožnica mora tožencema povrniti polovico rekurznih stroškov, stroški prve stopinje pa se med seboj pobotajo.

Razlogi.

Prvemu sodniku je sicer povsem pritrjevati v nazoru, da naj se uporna tožba v zmislu §-a 37 izvrš. r. obrača samo zoper dopustnost uvedene izvršbe. Toda v zakonu ni nikjer rečeno, da se ne sme z uporno tožbo zvezati tudi zahtevkov na priznanje lastninske pravice. Če se pa taka zveza zgodi, ima nasprotnik ugovor nepristojnosti, če pozvano sodišče za razsojo o lastninski pravici krajevno ali stvarno ni pristojno. Če se je pa ugovor opustil in je sodnik potem vsprejel razsojo o lastninski pravici v mejah tožbenega zahtevka v izrek sodbe, onda postane ta izrek v zmislu §-a 405 in 411 c. pr. r. deležen materialne pravomočnosti, če so dani tudi drugi predpogoji.

V pričujoči zadevi ne more biti sporno, da je dana istotnost strank in spornega predmeta, kolikor gre za zarubljene predmete. Ugotovljeno je tudi, da se je tožnici s pravomočno sodbo z dne 8. julija 1908 C V 12/8-3 lastninska pravica na teh predmetih odrekla. Dana je torej materialna pravomočnost in tožnica ni bila več upravičena, zahtevati ugotovitve svoje lastninske pravice z novo tožbo.

V tem oziru je torej rekurz utemeljen. Drugače je pa z drugim delom tožbenega zahtevka, z dopustnostjo izvršbe.

V teh slučajih je šlo v pozvani sodbi za izvršilno izterjanje čisto drugih terjatev obeh tožencev. V tem oziru torej ni dana istotnost spornega predmeta. Če je pa tudi ta izvršba zaradi vmesne sodbe o tožničini lastninski pravici dopustna ali ne, je materialno, za razsojo pravde merodajno vprašanje. V tem oziru je torej rekurz neutemeljen.

Ker je s tem ta vmesni spor za II. stopinjo rešen, je razsoditi tudi o stroških (§ 52 c. pr. r., § 78 izvrš. r.). — Uspehu spora primerna je medsebojna pobotba stroškov prve stopinje in polovična prisodba stroškov druge stopinje v prid tožencema (§-a 45¹, 50 c. pr. r., § 78 izvrš. r.).

V revizijskem rekurzu je izvajala tožnica, da je delitev tožbenega zahtevka nemožna; zahtevkov je marveč smatrati enotnim, ker gre samo za nedopustnost izvršbe, in se je samo vsled netočno sestavljene tožbe vsprejela tudi ugotovitev last-

ninske pravice, s katero se tožbeni zahtevek samo utemeljuje, v tožbeni zahtevek sam. Niti v tej, niti v prvotni pravdi C V 12/8 ni bilo povoda za ugotovitev tožničine lastninske pravice, le-ta je samo nagib za tožbo.

C. kr. vrhovno sodišče s sklepom od 6. aprila 1909 R II 96/9 rekurzu ni ugodilo in sicer pozivaje se na razloge izpodbijanega sklepa, ki jih tožnica ni ovrgla. —

Pri nadaljevani sporni razpravi dne 4. maja 1909 je tožnica sporazumno s tožencema umaknila tožbo. *M.*

d) O sporih med avtonomnim mestom in njegovimi uslužbenci glede službenega razmerja odločajo sodišča.

Bivši mestni stavbni pristav A. S. je vložil zoper mestno občino M. na Štajerskem tožbo pri okrožnem sodišču v M. s petitom: ugotavlja se, da je mestna občina sklenila s tožnikom službeno pogodbo, da ta še obstoja in da je po njej tožnik z letno plačo 2600 K nameščen za stavbnega pristava; toženka je dolžna plačati tožniku za čas od 1. oktobra 1908 naprej v plačilo dospelu plačo v znesku 1560 K s 5 % obrestmi od vsakokratnega mesečnega zneska c. exp.

Toženka je ugovarjala absolutno nepristojnost okrožnega sodišča. Le-to je izreklo, da pravzaprav ne gre za ugovor absolutne nepristojnosti, ampak za ugovor nedopustnosti pravnega pota, ter je temu ugovoru ugodilo in tožbo zavrnilo, ker je nesposobna, da se o njej izvede pravda.

Razlogi.

Odločba zavisi od tega, ali je spor o tem, je li bil odpust toženca iz službe toženke disciplinarnim potom opravičen ali ne, pravna zadeva v zmislu §-a 1 c. pr. r. To vprašanje se zanika. Službeno razmerje med tožnikom in toženko ni zasebnopravnega, ampak javnopravnega značaja. Tožnik je bil definitivno nameščen tehnični uradnik avtonomnega mesta z naslovom stavbni pristav, tak je imel stalno plačo, ne mezde, bil je po 10 letih upravičen do pokojnine in kakor občinski uradnik nedvomno pod varstvom onih določeb kazenskega prava, ki gre javnim uradnikom (§-i 68,

81, 153, 312 k. z.), kakor je imel tudi posebne obveznosti glede na določbe §-ov 101, 181 k. z. Vprašanje, če je bil zapri-sežen, ne pride kar nič v poštev. To ne gre, da bi se iz celokupnega pravnega vprašanja izločilo le vprašanje o plači; sicer pa tožnik ni navajal, kje, kdaj in s kom je službeno pogodbo sklenil, ampak je le dekret o svojem imenovanju predložil, ki baš kaže javnopravni značaj namestitve. Tožnik je bil dne 15. majnika 1908 z disciplinarnim razsodilom iz službe odpuščen. Razmotranje o tem, ali je imel tožnik praven pomoček zoper razsodilo, je brez važnosti, pa tudi nedopustno, ker sodišča ne morejo razsojati o vprašanih javnega prava. Iz tega razloga odpade tudi pretresovanje vprašanja, ali je nasprotje med §-om 45 štaj. dež. zak. od 23. decembra 1871 št. 2 iz 1872, ki ne pripušča nikakega pravnega pomočka zoper disciplinarni izrek, in pa med §-om 14. ces. odredbe od 10. marca 1860 št. 64 drž. zak., ki velja glasom § a 37 obč. štatuta radi nedostajanja posebnega določila za odpustitev občinskih uslužbencev in dopušča pritožbo. Tudi iz tega se ne da izvajati pravica sodišča, preskušati pravilnost disciplinarnega izreka.

Višje deželno sodišče v G. je tožnikovemu rekurzu ugodilo, označeni sklep spremenilo tako, da je ugovor nedopustnosti pravnega pota odbilo, in prvemu sodišču ukazalo o stvari razsojevati.

Vrhovno sodišče je to rešitev potrdilo s sklepom od 28. aprila 1909, o. št. R VI 73 9-1 iz naslednjih razlogov:

Iz §-a 37 obč. štatuta se nikakor ne da izvajati, da je smatrati občinske uradnike za enake z državnimi uradniki. V tem določilu se ustanovljajo le oni organi, ki smejo izreči disciplinarni odpust, in pa pogoji ter formalitete, ob katerih se more tak odpust izreči; tam se le sklicuje na predpise, veljavne za upravna oblastva, ter se le izreka, da so ti predpisi uporabni. Kaka prememba pravnega razmerja med občino kakor službodajalko in uradnikom kakor službojemalcem pa s tem še ni povzročena. One zakonove določbe, ki glede medsebojnih zahtevkov državnih uradnikov pa države izključujejo sodno pot iz razloga državne službe, se torej

ne dadó upotrebiti za take uradnike, ker se nanašajo izrecno le na državne uradnike, a občinski uradniki to niso. Razmerje med občino in njenimi uslužbenci je torej presojeti le po službeni pogodbi, ki jo je smatrati za zasebnopravno. Oblika, kako se namesti uslužbenca, je le posebna oblika usoglašanja volje pogodnikov. Ako se tedaj ni napravila o pogodbi listina, marveč se je namestitev izvršila z dekretom, to ne jemlje razmerju pogodbenega značaja. V dekretu se naklanja službojemalcu namestitev, z nastopom službe se podvrže uradnik določbam občinskega štatuta.

To ima seveda za posledico, da je smatrati disciplinarni izrek, ki je bil storjen v pravilni obliki, za ugotovljeno dejstvo, iz katerega bode moralo sodišče pri razsoji o tožbenem zahtevku izhajati. Meritalna presoja vsebine disciplinarnega izreka mu ne pristaja, ako se ne uveljavlja formalnih nedostatkov glede sestave organov, ki jim gre disciplinarno opravilo po štatutu in ako se ne trdi, da je kaka druga oseba glede krivde in odpusta razsojala, kakor bi to glasom dogovora ali po zakonitih določbah, ki pridejo v poštev, moralo biti, ali ako odločba formalnim zakonovim določbam nasprotuje.

Toda s tem se zahtevku, slonečemu na službenem razmerju, še ne jemlje zasebnopravnega značaja in radi tega ostane spor o zahtevku v podsodnosti sodišč.

Dr. M. D.

Kazensko pravo.

Zakonito priznana društva so lahko predmet razžaljenja časti po §-u 496 k. z.

Okrajno sodišče G. je spoznalo Davida V. krivim, da je dne 8. avgusta 1900 »delavsko zvezo G-a« javno in pred več ljudmi z besedami »propalica G-a« psoval in s tem storil prestopok po §-u 496 k. z. Žalitev se je pripetila glasom ugotovitev sodbe med javnim zborovanjem krajne skupine v S. označenega društva. Tožbo je naperila »delavska zveza G-a«, zastopana po načelnikovem namestniku krajevne skupine S.

Deželno prizivno sodišče v C. je obtoženca po §-u 259 št. 3 k. pr. r. oprostilo, češ pod § 496 k. z. spadajo le razžaljenja oseb, ne pa razžaljenje društev.

Vrhovno kasacijsko sodišče je vsled ničnostne pritožbe generalne prokurature v obrambo zakona s sodbo z dne 9. marca 1910, o. št. Kr VI 58/10-4, spoznalo, da se je z navedeno sodbo prizivnega sodišča kršil zakon.

Razlogi.

Pravna zmota nazora prizivnega sodišča se jasno razvidi spričo presoje čl. V. zakona od 17. dec. 1862 št. 8 drž. zak. iz 1863. Čl. V. daje možnost, staviti žalitve po §-ih 487—491 in 496 k. z. pod javno obtožbo, ako se store napram državni ali deželni zbornici, napram javnemu oblastvu, cesarski armadi ali mornarici ali samostojnemu oddelku le-teh. Čeprav se § 492 k. z. glede varstva javnih oblastev proti žalitvam nanaša le na žalitve po §-ih 487—491 k. z., ima čl. V. glede varstva zoper žalitev po §-u 496 k. z. oblastva, prav kakor zbornice in vojaške uprave v mislih. Pri tem pa očitvidno § 496 k. z. ne ustanavlja nikakega novega dejanskega stanu; spreminja le tožbeno pravico, ko pridržuje zasledovanje določenih, po občnem k. z. kaznivih žalitev javnemu obtožitelju. Kar pa velja glede oblastev, tudi glede ostalih varstvenih predmetov po §-u 492 k. z. ni drugače. Ni razloga, zakaj bi bila oblastva pred vsakim žaljenjem varna, dočim naj bi bila zakonito priznana društva brez zaščite napram psovanjem, ki nič manj ne jemljejo časti, nego druge žalitve.

Iz vseh določeb XII. poglavja k. z. se kaže namera, da naj se ščiti čast enako pri posamezniku, kakor tudi pri združbi več ljudi, ki se znači za priznano društvo. Zato sega zakonova skrb v tem oziru za vsakogar tako daleč, kakor daleč sega potreba zaščite. Tudi določba §-a 492 k. z., ki je v kazenskem zakoniku iz leta 1803 še ni bilo, hoče zaščito razširiti, ne utešnjevati; ustanovila je brezdvomno uporabo predpisov o razžaljenju časti glede posameznih fizičnih, kakor tudi jurističnih oseb (prim. Lützenau, II. del, št. 816 dvorni pis. dekr. od 30. decembra 1807 št. 260.609, in št. 817 dv. pis. dekr. od 9. nov. 1802 št. 25.509, str. 340—343). Da bi bila namerjala društvom dati le varstvo glede žalitev po §-ih 487—491 k. z., na to ni misliti, akoravno

pri teh §-ih ni citiran tudi § 496 k. z., ker je potreba varstva tudi glede psovanj podana, in ker se rabi v §-u 496 k. z. splošna beseda »koga«, in ta dopušča uporabo te določbe tudi glede jurističnih oseb.

Da je »delavska zveza G-a« zakonito priznano društvo, o tem se tekom celega postopanja ni pojavil nikak dvom. Torej je pa bila »zveza« upravičena, proti sebi naperjeno psovko preganjati kakor prestopok po §-u 496 k. z. *Dr. M. D.*

Izpred državnega sodišča.

Župničkim provizorima, koji su samostalno vršili dušobrižničku službu, pripada mirovina samostalnog dušobrižnika, a ne pomoćnog svećenika.

C. kr. carevinski sud, nakon javne rasprave, obdržane dne 14. januara 1910 presudio je vrhu tužbe, koju je umirovljeni dušobrižnik u Dubašnici u Istri, Pavao Milovčić podnio dne 13. septembra preko dvorskog i sudbenog odvjetnika dr. Stanislava Lapajne, proti c. kr. ministarstvu za bogoštovje i nastavu radi isplate mirovinskog zaostatka za vrijeme od 23. decembra 1895 (odnosno 1. januara 1896) do 1. februara 1908 u ukupnom iznosu od 3850 K sa 5% zateznih kamata za vrijeme od 3 godine, računajući od dana tužbe u natrag, te radi naknade sudbenih troškova, čuvši gosp. Stanislava Lapajne, dvorskog i sudbenog odvjetnika u Beču, kao zastupnika tužitelja, te gosp. dr. Franja Skaberné, c. kr. ministarskog podtajnika, kao zastupnika c. kr. ministarstva za bogoštovje i nastavu, kako slijedi:

Utruženo c. kr. ministarstvo za bogoštovje i nastavu ima da isplati tužitelju Pavlu Milovčiću u ime mirovinskih zaostatata za razmak vremena od 1. januara 1896 do 1. januara 1908 iznos od 3833 kruna 33 fil., t. j. tri tisuće osam sto tridesettri kruna i 33 filira sa 5% kamata od iznosa od 3583 K 33 fil. počamši od 20. septembra 1906 a od mjesečnih obroka povišene mirovine po 16 K 67 h, dospjelih od 1. oktobra 1906 do konca decembra 1907 uračunavši ih postepeno, te parničke troškove ustanovljene